

**RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON**

OTSUS

Vaidlustusasja number	48-25/286118
Otsuse kuupäev	21.03.2025
Vaidlustuskomisjoni liige	Taivo Kivistik
Vaidlustus	SPS Grupp OÜ vaidlustus Aktsiaseltsi Tallinna Linnatransport riigihanke „Hooldus- ja asenduskoristuse teenuse tellimine“ (viitenumber 286118) osas 1 hankija otsustele tunnistada vastavaks ja edukaks Krausberg Eesti OÜ pakkumus, kvalifitseerida ning jätta kõrvaldamata Krausberg Eesti OÜ
Menetlusosalised	Vaidlustaja, SPS Grupp OÜ, esindaja vandeadvokaat Kristo Kallas Hankija, Aktsiaselts Tallinna Linnatransport, esindaja Indrek Grusdam Kolmas isik, Krausberg Eesti OÜ, esindajad vandeadvokaadid Kaarel Berg ja Raiko Lipstok
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

1. Riigihangete seaduse § 192 lg 3 p-i 1 alusel:
jätta läbi vaatamata SPS Grupp OÜ vaidlustus Aktsiaseltsi Tallinna Linnatransport riigihanke „Hooldus- ja asenduskoristuse teenuse tellimine“ (viitenumber 286118) osas 1 hankija otsustele tunnistada vastavaks ja edukaks Krausberg Eesti OÜ pakkumus.
2. Riigihangete seaduse § 197 lg 1 p-i 4 alusel:
jätta rahuldamata SPS Grupp OÜ vaidlustus Aktsiaseltsi Tallinna Linnatransport riigihanke „Hooldus- ja asenduskoristuse teenuse tellimine“ (viitenumber 286118) osas 1 hankija otsustele jätta kõrvaldamata ning kvalifitseerida Krausberg Eesti OÜ.
3. Riigihangete seaduse § 198 lg-de 3 ja 8 alusel:
mõista SPS Grupp OÜ-lt Krausberg Eesti OÜ kasuks välja Krausberg Eesti OÜ lepinguliste esindajate kulud 1012,02 eurot (käibemaksuta).
Jätta SPS Grupp OÜ poolt vaidlustusmenetluses kantud kulud tema enda kanda.

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg 10 päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 06.12.2024. a avaldas Aktsiaselts Tallinna Linnatransport (edaspidi ka Hankija) avatud hankemenetlusega riigihanke „Hooldus- ja asenduskoristuse teenuse tellimine“ (viitenumber 286118) (edaspidi Riigihange) hanketeate ja tegi kättesaadavaks teised riigihanke alusdokumendid (edaspidi koos nimetatult RHAD). Riigihange on jagatud kaheks osaks.

Pakkumuste esitamise tähtpäevaks, 09.01.2025. a, esitasid osas 1 "Hoolduskoristus TLT objektide wc-des, üldpindadel ja keemilistes käimlates" (edaspidi Osa 1) pakkumuse SPS Grupp OÜ, Krausberg Eesti OÜ, EESTI HALDUS OÜ, AKO Eesti OÜ ja Sanomar Kinnisvarahooldus OÜ.

2. 11.02.2025 otsusega nr 5-1/7130-1 tunnistas Hankija muuhulgas Osas 1 vastavaks ja edukaks Krausberg Eesti OÜ pakkumuse ja 17.02.2025 otsusega nr 5-1/7159-1 kvalifitseeris Krausberg Eesti OÜ ning jättis ta kõrvaldamata.

3. 27.02.2025. a laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) SPS Grupp OÜ (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija otsustele tunnistada Osas 1 vastavaks ja edukaks Krausberg Eesti OÜ (edaspidi ka Kolmas isik) pakkumus ning kvalifitseerida ning jätta ta kõrvaldamata.

4. Kooskõlas riigihangete seaduse (edaspidi RHS) § 195 lg-ga 2 ja § 196 lg-dega 1 ja 3 teatas vaidlustuskomisjon 06.03.2025 kirjaga nr 12.2-10/48 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menettluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 11.03.2025 ja neile vastamiseks 14.03.2025. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitasid täiendava seisukoha ja menetluskulude nimekirja Vaidlustaja ja Kolmas isik.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

5. Vaidlustaja, **SPS Grupp OÜ**, vaidlustuses ja täiendavates seisukohtades põhjendatakse taotlusi alljärgnevalt.

5.1. 11.02.2025. a ja 17.02.2025. a teatas Hankija riigihangete registri (edaspidi RHR) kaudu Osas 1 pakkumuste vastavaks ja edukaks tunnistamisest ning eduka pakkuja kvalifitseerimisest ja kõrvaldamata jätmisest.

11.02.2025. a otsuse kohaselt olid vastavaks tunnistatud pakkumuste maksumused alljärgnevad:

1) Krausberg Eesti OÜ	84 411, 45 eurot;
2) SPS Grupp OÜ	93 935, 34 eurot;
3) Sanomar Kinnisvarahooldus OÜ	119 616, 66 eurot;
4) EESTI HALDUS OÜ	126 317, 61 eurot.

5.2. 17.02.2025. a otsuses eduka pakkuja kontrolli kohta on märgitud: *RHS § 104 lg 8 alusel kontrollis hankija edukal pakkujal Krausberg Eesti OÜ kvalifikatsiooni ja kõrvaldamise aluste puudumist. Hankija tuvastas, et eduka pakkumuse esitanud pakkuja kvalifikatsioon vastab hanketeates esitatud kvalifitseerimistingimustele.*

Hankija ei tuvastanud edukal pakkujal kõrvaldamise aluseid. Hankija tuvastas, et edukal pakkujal esineb varasemad riigihankelepingute rikkumised, mistõttu kaalus hankija eduka pakkuja kõrvaldamist RHS § 95 lg 4 p 8 alusel ja leidis, et pakkuja tuleb jätta kõrvaldamata. Läbiviidud kontrolli tulemused on kajastatud hankekomisjoni 10.02.2025 koosoleku protokollis nr 5-1/7123-1.

Sellest lähtuvalt Hankija kvalifitseeris ja jättis Kolmanda isiku kõrvaldamata.

5.3. Kuna Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise kaalutlusi 17.02.2025 otsusest ei nähtu, palus Vaidlustaja edastada otsuses viidatud 10.02.2025 koosoleku protokoll nr 5-1/7123-1 (edaspidi Protokoll). Hankija vastas sellele 21.02.2025. a, kuid ei edastanud Protokollis vaid üksnes viited Protokollist. Hankija vastuse kohaselt on Protokollis märgitud: *Varasemate lepingute nõuetekohase täitmise kontrollimisel RHR-s nähtub, et Krausberg Eesti OÜ-l on kuus lepingu rikkumist. Krausberg Eesti OÜ esitas koos pakkumusega selgituskirja, kus on toodud rikkumiste selgitused nelja lepingu rikkumise kohta ja pakkuja ise leiab, et need ei olnud olulised rikkumised või oli rikkujat hankija. Pakkuja kirjeldas ka meetmeid, mis ta on kasutusele võtnud, et tõendada oma usaldusväärsust. Kuna ülejäänud kahe lepingu rikkumiste põhjused olid samad, mis teiste lepingute puhul, siis hankija ei pidanud oluliseks eraldi küsida selgitust ja mis meetmeid pakkuja on kasutusele võtnud, et rikkumisi vältida. Hankija hindas pakkuja kirjeldatud meetmeid, mis ta on kasutusele võtnud ja leidis, et Krausberg Eesti OÜ tõendas oma usaldusväärsust kõigi lepingu rikkumiste kohta. Krausberg Eesti OÜ on viimase*

3 aasta jooksul alates käsitletava hanke avaldamisest sõlminud 94 hanke- ja raamlepingut, ettevõttele on nende alusel esitatud tellimiskirju. Õiguskaitsevahendeid on küll rikkumiste tõttu rakendatud, kuid hankija ei saa väita, et need olid olulised või pidevad hankelepingu oluliste tingimuste rikkumised. Kogumis muudab see fakt pakkuja hankija silmis usaldusväärseks ning hankija ei kahtle pakkuja võimekuses tulevast hankelepingut täita. Hankija leiab seega, et pakkuja kõrvaldamine hankemenetlusest kuue eelneva rikkumise tõttu ei ole proportsionaalne.

5.4. Hankija järeldused Kolmanda isiku lepingurikkumiste heastamise ja tema usaldusväärseuse kohta ei ole asjakohased. Need on esitatud sedavõrd lakooniliselt, et Hankija kaalutluste adekvaatsust ei ole võimalik kontrollida. Lisaks on Kolmanda isiku pakkumuse maksumus liialt madal selleks, et mitte kontrollida selle põhjendamatust või lükata see liigselt madala hinna tõttu tagasi.

5.5. RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaselt võib hankija kõrvaldada hankemenetlusest pakkuja või taotleja, kes on oluliselt või pidevalt rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulist tingimust või hankelepingute olulisi tingimusi nii, et rikkumise tulemusena on lepingust taganetud või leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi. Hankija on RHAD-is ette näinud RHS § 95 lg 4 p-ile 8 vastava kõrvaldamise aluse, seega tuli seda kohaldada. Hankija tuvastas õigesti, et Kolmandal isikul on mitmeid rikkumisi, kuid tegi väära järelduse, et Kolmas isik oma rikkumised heastanud ja tõestanud veenvalt, et on usaldusväärne ja suudab hankelepingut nõuetekohaselt täita.

5.6. Nagu Protokoll viitest nähtub, on Kolmanda isiku rikkumised pidevad ja ulatuslikud. Väär on Hankija järeldus, et Kolmas isik on oma usaldusväärseust tõendanud ning ei teki kahtlust, et ta suudab edaspidi hankelepingut nõuetekohaselt täita. Hankelepinguid oluliselt või pidevalt rikkunud pakkuja tuleb hankelt kõrvaldada. Seetõttu tulnuks kõrvaldada ka Kolmas isik.

5.7. Ehkki RHS § 115 lg-s 2 nimetatud pakkumuste maksumuse protsentuaalse erinevuse osakaalud kohalduvad ehitustööde hangete puhul (vaidlusalune Riigihange seda pole), annab see indikatsiooni kontrollimaks, kas pakkumuse maksumus on adekvaatne.

5.8. Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on paremuselt järgmisest, s.o Vaidlustaja pakkumusest, 11,28% madalam. Seega pidanuks Hankijal tekkima põhjendatud kahtlus Kolmanda isiku pakkumuse maksumuse osas ning pakkujalt tulnuks küsida selgitusi. Vaidlustaja on hankega tellitavat teenust seni osutanud 3 aasta vältel ning teab, milline on adekvaatne ja minimaalselt võimalik maksumus selle teenuse osutamiseks ning leiab, et Kolmanda isiku pakutud hinnaga ei ole võimalik seda teenust ilma kahjumita osutada. Senise riigihangete vaidlustuspraktika kohaselt ei ole hankelepingute ristsubsideerimine lubatud ja hankelepingu täitmise kulud peavad saama kaetud sama hankelepingu tuludega.

5.9. Hankija otsus Kolmanda isiku kvalifitseerimise ja kvalifitseerimata jätmise kohta on õigusvastane ja tuleb tunnistada kehtetuks. Kuivõrd Kolmas isik tulnuks Riigihankest kõrvaldada, poleks tema pakkumust saanud vastavaks ja edukaks tunnistada, mistõttu tuleb kehtetuks tunnistada ka Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamise otsused (RHS § 190 lg 4 p 1).

5.10. RHS § 189 lg 1 kohaselt peab vaidlustus olema laekunud vaidlustuskomisjonile kümne päeva jooksul alates päevast, kui Vaidlustaja sai teada või pidi teada saada oma õiguste rikkumisest või huvide kahjustamisest, välja arvatud RHS § 189 lg-tes 2–5 nimetatud juhul, kuid mitte pärast hankelepingu sõlmimist.

Vaidlustaja sai otsustest teada nende tegemise päevadel, 11.02.2025. a ja 17.02.2025. a. Vastavaks ja edukaks tunnistamise otsus eraldiseisvalt ei oma mõju ega tähtsust, kuna lepingu saab sõlmida vaid sellise pakkujaga, kes on ka kvalifitseerunud ning keda pole kõrvaldatud. 11.02.2025. a otsuse järel, kuid enne 17.02.2025. a otsusest teadaasaamist, ei olnud Vaidlustajal teavet eduka pakkuja kvalifitseerimise ja kõrvaldamata jätmise kohta, sh polnud teavet Protokoll ega selles toodud kaalutluste kohta.

Kvalifitseerimise ja mittekorvaldamise otsus tehti 17.02.2025. a, mistõttu tuleb vaidlustust pidada tähtaegseks arvestatuna 17.02.2025. a otsusest teadaasaamisest.

6. Hankija, **Aksiaselts Tallinna Linnatransport**, vaidleb vaidlustusele vastu (Hankija vastus

esitati 05.03.2025 kirjaga) ning palub jätta selle osaliselt läbi vaatamata ja osaliselt rahuldamata alljärgnevatel põhjustel.

6.1. RHS § 192 lg 3 p-i 1 ja § 197 lg 1 p-i 8 alusel tuleb vaidlustus jätta läbi vaatamata Hankija 11.02.2025 otsuse nr 5-1/7130-1 osas, millega tunnistati vastavaks ja edukaks Krausberg Eesti OÜ pakkumus või alternatiivselt jätta vaidlustus selles osas RHS § 197 lg 1 p-i 4 alusel rahuldamata.

Vaidlustus tuleb RHS § 197 lg 1 p-i 4 alusel jätta rahuldamata Hankija 17.02.2025 otsuse nr 5-1/7159-1 osas, millega Krausberg Eesti OÜ kvalifitseeriti ja jäeti kõrvaldamata.

6.2. Vaidlustaja sai Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamise otsusest teada 11.02.2025. a ja kui ta leidis, et Kolmanda isiku pakkumus on põhjendamatult madala maksumusega, oli tal võimalik nimetatud otsus tähtaegselt vaidlustada.

6.3. Pakkujate kvalifitseerimise ja kõrvaldamise üle otsustamisel on hankijale ette nähtud diskretsioon, mida hankija saab õiguspäraselt teostada, sõltumata oma varasemast pakkumuse kohta tehtud otsusest. Seega, isegi kui Hankija kaalutusotsus pakkuja kvalifitseerimise ja kõrvaldamise küsimuses oleks väär, peab Hankija kordama vaid kvalifitseerimise ja kõrvaldamise menetlust ning tegema uue otsuse üksnes kvalifitseerimise ja kõrvaldamise küsimuses.

6.4. Eeltoodud põhjustel ei saa pidada tähtaegseks vaidlustuse esitamist Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks ja edukaks tunnistamise otsuste kohta arvestatuna pakkuja kvalifitseerimise ja kõrvaldamata jätmise otsuse tegemise ja sellest teadasaamise päevast. Vaidlustaja ei saanud eeldada, et Hankija jätab Kolmanda isiku kvalifitseerimata või kõrvaldab ta, kuivõrd niisugune otsus on Hankija kaalutusotsus.

6.5. Võrgustikusektori hankija jaoks on asjade ja teenuste riigihanke piirmäär võrdsustatud rahvusvahelise piirmääraga (443 000 eurot). RHS ei keela ka sellest madalama eeldatava maksumuse korral hankemenetluse korraldamist nende reeglite järgi, mida tuleb kohaldada rahvusvahelist piirmäära ületavates hangetes. Vaidlusaluse Riigihanke eeldatav maksumus ületas rahvusvahelist piirmäära.

6.6. Vaidlustaja leiab, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal, kuna on Vaidlustaja pakkumuse maksumusest 11,28% võrra väiksem. Vaidlustaja lähtub RHR-i sisestatud summadest, mis on sisuliselt RHAD vormil 3 ettenähtud valemite järgi 12 kuu teenuste kogustega läbikorrutatud kulu Hankija jaoks. Mis on mõeldud RHS § 85 lg 1 alusel hindamiskriteeriumi seostamiseks hankelepingu esemega (teenuse ja kogusega). Tegelikult said pakkujad RHAD vormil 3 pakkuda kolme teenuse ühikuhinda.

6.7. Hankija pööras tähelepanu pakkujate pakkumuste maksumustele pakutud teenuste hindade kaudu, millest suurima koguselise osakaaluga on WC puhastusteenus ja selle hind. Hankija arvutas, et Vaidlustajal oli võimalik pakkuda seni kehtinud hinnast 51,24% madalam hind WC puhastusteenusele, mis kogusega korrutatuna moodustab tema pakkumuse maksumusest 72,79%. Kolmandal isikul oli võimalik pakkuda Vaidlustaja WC puhastusteenuse hinnast väheoluliselt madalam hind, mis kogusega korrutatuna moodustab tema pakkumuse maksumusest 77,75%. Siit järeldub, et WC puhastusteenuse hinnast teenitav tulu (teisalt Hankija kulu) on mõlemal juhul ja mõlemalt poolt olulise osakaaluga, ligikaudu 2/3 kogumaksumusest aasta baasil. Ja selle teenuse hinna erinevuse väiksus (alla 5%) kinnitab pigem, et mõlemad pakkujad on tihedas konkurentsis pakkunud turuhinna tasemel. Vahed ülejäänud kahe väiksemamahulise teenuse (keemiliste käimlate puhastusteenus ja üldpindade põranda ruutmeetri hooajaline (01.10-31.03) pesemine) hinnas, mis kõigi teenuste peale kokku tingivad erinevuse 11,28% võrra, ei tekita kahtlust, et Kolmanda isiku pakkumus võib olla tervikuna põhjendamatult madal.

6.8. RHS § 95 lg 4 p 8 sätestab hankijale kaalutusõiguse ja RHS § 97 täpsustab seda. Vaidlusaluses Riigihankes kasutas Kolmas isik õigust esitada tõend meetmete kohta usaldusväärse taastamiseks, mis on selgituskirja kujul pakkumuse juures. Selgituskiri koosneb kahest plokist. Esimeses plokis selgitas Kolmas isik teo asjaolusid põhjalikult hankelepingtonde (4) kaupade ja teises plokis esitas tehnilised ning organisatsiooni ja töötajatega seotud 4 meedet, mis võimaldavad edasise süütegusid ära hoida.

RHS § 97 lg 2 alusel hindas Hankija Kolmanda isiku tõendit ja põhjendas oma otsust Kolmas

isik kõrvaldamata jätta. Põhjendus asub Protokollis.

6.9. Põhjendusest ilmneb, et Hankija kontrollis Kolmandal isikul kõnealuse kõrvaldamise aluse olemasolu, tuvastades 6 rikkumist. Seejärel hindas Hankija mõlemas Kolmanda isiku seletuskirja plokis toodut, jõudes kõigepealt järeldusele, et Kolmanda isiku rikkumised ei olnud olulised või temale omistatavad. Teiseks järeldas Hankija, et ülejäänud kahe rikkumise põhjused olid samad, mis teiste lepingute puhul. Kolmandaks järeldas Hankija, et Kolmanda isiku võetud meetmed on piisavad usaldusväärse tõendamiseks. Mistõttu langes ära ka vajadus lisaselgituste küsimise järele kahe ülejäänud analoogse rikkumise kohta.

6.10. Hankija otsustas, et Kolmanda isiku kõrvaldamine ei ole põhjenduses kirjeldatud asjaoludel proportsionaalne. Vaidlustaja heidab Hankijale ette põhjenduse lihtsust ja lakoonilisust. Ometigi võimaldab niisugune põhjendus lihtsasti mõista, et proportsionaalsuse kontrollis ilmnis kõrvaldamise kui meetme ebasobivus. Kui kõrvaldamine pole proportsionaalne juba meetme ebasobivuse tõttu, ei peagi täiendavalt kaalutlema ja põhjendama, miks see poleks vajalik ega mõõdupärane.

7. Kolmas isik, **Krausberg Eesti OÜ**, vaidleb vaidlustusele vastu (Kolmanda isiku vastus esitati 05.03.2025. a kirjaga) ning palub jätta selle läbi vaatamata või rahuldamata järgmistel põhjustel.

7.1. Vaidlustus põhineb väidetel, et Kolmas isik tulnuks RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel varasemate rikkumiste tõttu Riigihankest kõrvaldada ning Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on põhjendamatult madal.

7.2. RHS § 95 lg 4 p-i 8 näol on tegemist hankija diskretsioonile alluva kõrvaldamise alusega, mille kohaldamiseks peab hankija kaalutluste tulemusel jõudma põhjendatud järeldusele, et pakkuja ei ole usaldusväärne lepingupartner, kes suudaks hankelepingut korrektselt täita. Käesoleval juhul puudusid alused sellisele järeldusele jõudmiseks.

7.3. Kolmas isik ei olnud oluliselt ega pidevalt rikkunud varasemate hankelepingute olulisi tingimusi. Hankija selgitustest nähtub, et Kolmas isik esitas ühes pakkumusega selgituskirja, milles selgitas hankemenetlustes viitenumbritega 200418, 207779, 215643 ja 254910 kohaldatud õiguskaitsevahendite kohta, et nende alusena ei esinenud selliseid rikkumisi, mida saaks käsitleda RHS § 95 lg 4 p-is 8 silmas peetud rikkumistena. See selgituskiri sisaldab ärisaladust ning on seetõttu konfidentsiaalne. Selles selgituskirjas on Kolmas isik põhjalikult selgitanud, et puuduvad alused tema kõrvaldamiseks RHS 95 lg 4 p-i 8 alusel. Hankija on nende põhjendustega tutvunud ja neid kaalumise käigus ning Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise otsustamisel arvesse võtnud.

7.4. Ülejäänud kaks Hankija tuvastatud õiguskaitsevahendit ei olnud samuti kõrvaldamise alusena põhjendatud. Hankija selgitustest tuleneb, et Hankija oli teostanud analüüsi ka ülejäänud kahe Kolmanda isiku suhtes RHR-is avaldatud õiguskaitsevahendi kohta ning leidnud, et need olid analoogsed Kolmanda isiku selgituskirjas tooduga. Tegemist oli samuti olukordadega, kus õiguskaitsevahendina oli Kolmanda isiku suhtes rakendatud leppetrahvi. Seega oli tegemist praktiliselt sarnaste olukordadega, mida Kolmas isik oli viidatud selgituskirjas juba selgitanud. Sealjuures oli selgituskirjas selgitatud, et lisaks leppetrahvinõuete põhjendamatusele olid leppetrahvinõuded esitatud summades, mis moodustasid hankelepingu maksumusest üksnes marginaalse osakaalu. Seega, isegi kui sellised leppetrahvinõuded olid põhjendatud, siis ei olnud tegemist oluliste lepingurikkumistega.

7.5. Alternatiivselt, Kolmas isik on rakendanud heastamismeetmeid. Hankija selgituses on viidatud ka sellele, et Kolmanda isiku selgituskirjas oli loetletud ka erinevaid heastamismeetmeid, mida Kolmas isik oli kohaldanud, et edaspidi sarnaseid olukordi vältida. Sealhulgas oli Kolmas isik parandanud organisatoorseid ja töökorralduslikke protseduure, palganud juurde paremate teadmiste ja kogemuste töötajaid ning soetanud juurde tehnikat. Hankija on neid heastamismeetmeid hinnanud ja leidnud, et Kolmas isik on usaldusväärne lepingupartner. Kuna Kolmanda isiku suhtes kohaldatud kaks õiguskaitsevahendit, mida Kolmanda isiku selgituskiri ei käsitlenud, olid sarnased Kolmanda isiku selgituskirjas käsitletud juhtumitega, leidis Hankija põhjendatult, et Kolmanda isiku rakendatud heastamismeetmed on asjakohased ka nende juhtumite puhul.

7.6. Hankija on esmalt olulised asjaolud välja selgitanud ning seejärel kõiki olulisi asjaolusid arvesse võttes kaalunud, kas Kolmanda isiku puhul esineb RHS § 95 lg 4 p-i 8 kohaseid kõrvaldamisaluseid või mitte. Selle põhjal jõudis Hankija põhjendatult järeldusele, et Kolmanda isiku puhul ei esine alust järeldada, et tegemist oleks ebausaldusväärse lepingupartneriga. Vaidlustuses ei ole esitatud põhistatud vastuväiteid, mis Hankija järeldused ümber lükkaks. Seega oli Hankija käitumine RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel kaalutusõiguse teostamisel kooskõlas vaidlustuskomisjoni praktikas selgitatud kriteeriumitega, et esmalt tuleb välja selgitada olulised asjaolud ning seejärel kaaluda, kas esinevad kaalukad põhjendused pakkuja kõrvaldamiseks.

7.7. Koristussektoris täidetavate hankelepingute puhul on leppetrahvide nõudmine tavapärane, kuna kliendi poolt aeg-ajalt teenuse kvaliteedile etteheidete esitamine on paratamatu. Kolmanda isiku puhul tuleb täiendavalt arvesse võtta, et tegemist on Eesti mastaabis ühe suurima teenuseosutajaga, sh hankelepingute arvu järgi. On paratamatu, et suure arvu hankelepingu puhul esineb üksikuid erimeelsusi hankijatega teenuse kvaliteedi osas. Isegi kui hankijad on esitanud mõne hankelepingu täitmise käigus Kolmandale isikule leppetrahvinõudeid ja need oleksid põhjendatud, ei tähenda see, et Kolmanda isiku näol on tegemist ebausaldusväärse lepingupartneriga, kes tuleb riigihangetest kõrvaldada.

7.8. Vaidlustuse järgi sai Vaidlustaja 11.02.2025. a otsuse kätte samal päeval, kuid leiab, et vaidlustuse esitamise tähtaeg hakkas kulgema alles 17.02.2025. a otsusest teadasaamisest. Selline käsitus on ebaõige. Juhul, kui Vaidlustaja leiab, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus oli põhjendamatult madal, oli see küsimus Hankija poolt lõplikult lahendatud juba 11.02.2025. a otsusega, kui Kolmanda isiku pakkumus tunnistati vastavaks ja edukaks. 17.02.2025. a otsuse tegemisel seda küsimust enam täiendavalt ei lahendatud. See tähendab, et Vaidlustaja õiguste võimalik riive seoses Kolmanda isiku pakkumuse väidetava põhjendamatult madala maksumusega tekkis juba 11.02.2025. a otsusest teadasaamisel ning seetõttu saabus 11.02.2025. a otsuse vaidlustamiseks RHS § 189 lg 1 kohane vaidlustamise tähtpäev 21.02.2025. a. Vaidlustus esitati 27.02.2025. a, s.o. tähtaja rikkumisega ja vaidlustus 11.02.2025. a otsusele tuleb jätta RHS § 192 lg 3 p-i 1 alusel läbi vaatamata.

7.9. Pakkumuse vastavaks tunnistamise osas puudus vajadus vaidlustuse esitamiseks. Hankija 11.02.2025. a otsus sisaldab kahte eraldi otsustust: tunnistada muuhulgas Kolmanda isiku pakkumus vastavaks (p 1.1) ning tunnistada Kolmanda isiku pakkumus edukaks (p 2). Vaidlustuse aluseks on üksnes väide, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus oli põhjendamatult madal. Pakkumuse põhjendamatult madalat maksumust vaidlustatakse üksnes edukaks tunnistamise otsuse kaudu. Seetõttu puudus vajadus 11.02.2025. a otsuse vaidlustamiseks Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise osas. Seetõttu, isegi kui vaidlustus oleks esitatud tähtaegselt, puudub Vaidlustajal Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamise osas vaidlustamise esitamise õigus ning vaidlustus tuleb selles osas jätta RHS § 192 lg 3 p-i 7 alusel läbi vaatamata.

7.10. Vaidlustaja väide Kolmanda isiku pakkumuse põhjendamatult madala maksumuse kohta pole ka sisuliselt põhjendatud. RHS § 115 lg 2 ps 1 nimetatud määrad ning hankija kontrollikohustus Riigihankes ei kohaldu. Vaidlustaja väide, et Kolmanda isiku pakkumuse maksumus on 11,28% võrra madalam Vaidlustaja pakkumuse maksumusest, lähtub ebaõigest arvutusmetoodikast. Vaidlustuskomisjoni praktikas on selgitatud, et RHS §-i 115 kohase arvutuse tegemiseks, et leida, mitu protsenti on madalama pakkumuse maksumus madalam järgmisest tuleb kasutada järgmist arvutuskäiku: $(Y-X) : Y \times 100\% = n\%$ (vt nt vaidlustuskomisjoni 25.05.2021 otsus ajas nr 93-21/228399, p 14.2). Seega, käesoleval juhul on õige arvutuskäik järgmine: $(93\ 935,34 - 84\ 411,45) : 93\ 935,34 \times 100 = 10,14\%$.

7.11. Kolmanda isiku pakkumuse maksumus ei ole maksumuselt järgmisest pakkumusest madalam määral, mis õigustaks Hankija poolset kontrolli.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

8. Vaidlustaja on vaidlustanud neli Hankija poolt Osas 1 tehtud otsust:

1) tunnistada Kolmanda isiku pakkumus vastavaks (11.02.2025 otsuse nr 5-1/7130-1 p 1.1);

- 2) tunnistada Kolmanda isiku pakkumus edukaks (11.02.2025 otsuse nr 5-1/7130-1 p 2);
- 3) jätta Kolmas isik kõrvaldamata (17.02.2025 otsus nr 5-1/7159-1);
- 4) kvalifitseerida Kolmas isik (17.02.2025 otsus nr 5-1/7159-1).

9. Vaidlustuskomisjon nõustub Hankija ja Kolmanda isiku seisukohaga, et 27.02.2025. a esitatud vaidlustus ei ole Hankija 11.02.2025. a tehtud otsuste suhtes esitatud tähtaegselt. Vaidlustaja on ise kinnitanud, et sai Hankija otsuse 11.02.2025 otsuse nr 5-1/7130-1 kätte samal päeval. Seega sai ta oma õiguste rikkumisest teada (või pidi teada saama) 11.02.2025. a ning RHS § 189 lg-s sätestatud 10 päevast tähtaega järgides esitatud vaidlustus oleks pidanud olema vaidlustuskomisjonile laekunud hiljemalt 21.02.2025. a.

10. Vaidlustuskomisjon ei nõustu Vaidlustaja väitega, et vastavaks ja edukaks tunnistamise otsused eraldiseisvalt ei oma mõju ega tähtsust, kuna lepingu saab sõlmida vaid sellise pakkujaga, kes on kvalifitseeritud ning keda pole kõrvaldatud ning kuna kvalifitseerimise ja kõrvaldamata jätmise otsus tehti 17.02.2025. a, tuleb vaidlustust pidada tähtaegseks, arvestatuna 17.02.2025. a otsusest teadasaamisest.

Pakkumuste vastavaks tunnistamise ning edukaks tunnistamise otsused on hankemenetluses eraldi tehtavad otsused ning need tuleb vaidlustada päevast, millal Vaidlustaja nendest otsustest teada sai või teada saama pidi. Kuna hankemenetlusest kõrvaldamise otsus RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel on hankija kaalutusotsus, ei saanud Vaidlustaja (isegi kui talle oli teada sanktsioonide rakendamine Kolmanda isiku suhtes teiste riigihangete hankelepingle taitmisel) olla kuidagi veendud, et Hankija peab Kolmanda isiku hankemenetlusest kõrvaldama ning ta pidi asuma oma õigusi kaitsma päevast, kui ta sai teada, et Hankija on tunnistanud Kolmanda isiku pakkumuse edukaks.

11. Vaidlustaja pole esitanud ühtegi põhjendust selle kohta, miks tuleks kehtetuks tunnistada Hankija otsus Kolmanda isiku pakkumuse vastavaks tunnistamiseks. Vaidlustaja argumendid seoses Hankija 11.02.2025 otsusega nr 5-1/7130-1 seonduvad üksnes Kolmanda isiku pakkumuse väidetavalt põhjendamatult madala maksumusega. RHS-i alusel tuleb selgelt eristada vastavusotsust RHS §-i 114 alusel, millisel juhul kontrollitakse pakkumuse vastavust riigihanke alusdokumentides esitatud tingimustele ja pakkumus tunnistatakse kas neile tingimustele vastavaks (RHS § 114 lg 1) või lükatakse tagasi (RHS § 114 lg 2 esimene lause) ja selle menetluse käigus ei kontrollita pakkumuse maksumuse põhjendatust, milline kontroll allub RHS § 115 regulatsioonile ja võib kaasa tuua pakkumuse tagasilükkamise RHS § 115 lg 8 alusel (sh kontrolli tulemuseks, mis tagasilükkamisega ei päädi, ei ole pakkumuse vastavaks tunnistamine). Ka kõikidele riigihanke alusdokumentide tingimustele RHS § 114 lg 1 alusel vastav pakkumus võib olla põhjendamatult madala maksumusega RHS §-i 115 mõttes. Pikaajalise vaidlustuskomisjoni ja –kohtupraktika kohaselt vaidlustatakse hankija otsuseid seoses põhjendamatult madala maksumuse tuvastamisega pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse kaudu.

12. Eeltoodud põhjustel on vaidlustuskomisjon seisukohal, et vaidlustus Hankija 11.02.2025 otsuste osas, millega Kolmanda isiku pakkumus tunnistati vastavaks ja edukaks, tuleb jätta läbi vaatamata, kuna see ei ole esitatud RHS § 189 lg 1 mõttes tähtaegselt.

13. Puudub vaidlus, et Hankija 17.02.2025. a otsused Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmiseks ja kvalifitseerimiseks on vaidlustatud tähtaegselt.

14. RHAD dokumendina kehtestatud Hankepassis täiendavate selgitustega on Hankija muuhulgas kehtestanud kõrvaldamise aluse RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel: *kes on oluliselt või pidevalt rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulist tingimust või hankelepingle olulisi tingimusi nii, et rikkumise tulemusena on lepingust taganetud või leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi. Kui hankemenetlusest kõrvaldamise alus esineb, võib ettevõtja soovi korral esitada tõendeid selle kohta, et ta on võtnud meetmeid oma usaldusväärsuse taastamiseks. Heastamise võimalus on ettevõtjal juhul, kui tegemist on rahvusvahelist piirmäära ületava hankega või hankija on selle hanke alusdokumentides ette näinud.*

15. Vaidlust ei saa olla selles, et RHS § 95 lg 4 p 8 sätestab ühe nn vabatahtlikest kõrvaldamise alustest. Hankija peab kontrollima, kas pakkujal, kelle pakkumuse ta on edukaks tunnistanud, see kõrvaldamise alus esineb või mitte. Selle esinemisel ei ole hankijal kohustust pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamiseks, kuid ta võib seda teha asjakohase kaalutusotsusega. Kuid

hankija võib ka pakkuja jätta kõrvaldamata, samuti asjakohase kaalutusotsusega. RHS § 96 lg 5 ls 1 kohaselt teeb hankija pakkuja või taotleja hankemenetlusest kõrvaldamisel sellekohase põhjendatud kirjaliku otsuse.

16. Pakkumuses esitatud hankepassis teavitas Kolmas isik, et tema hankelepingle täitmise puhul on esinenud olukordi, kus rikkumise tulemusena on lepingust taganatud või leping üles öeldud, hinda alandatud, hüvitatud kahju või makstud leppetrahvi. Seega on esinenud RHS § 95 lg 4 p-i 8 sätestatud asjaolusid, mis võivad kaasa tuua pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamise. Hankepassi piiratud mahu tõttu polnud selles võimalik asjaolude selgitamine, kuid Kolmanda isiku pakkumuses esitati mahukas dokument (7 lk pikk) Selgituskiri (edaspidi Selgituskiri), milles Kolmas isik esitas enda poolse versiooni toimunud lepingute rikkumistest ja rakendatud sanktsioonidega seotud asjaoludest. Puudub vaidlus, et Protokolli esitatud asjaoludel lähtus Hankija Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise otsuse tegemisel nimelt Selgituskirjast (vt käesoleva otsuse p 5.3).

17. Vaidlustuskomisjon rõhutab, et pakkuja hankemenetlusest kõrvaldamise kaalutusotsuse saab RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel teha üksnes hankija, mitte vaidlustuskomisjon. Samas märgib vaidlustuskomisjon, et Vaidlustaja ei ole vaidlustuses ega selle täienduses toonud välja ühtegi sisulist põhjendust, miks Hankija oleks pidanud Kolmanda isiku hankemenetlusest RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel kõrvaldama. Puudub vaidlus, et teatud hankelepingle täitmisel on Kolmanda isiku suhtes rakendatud hankijate poolt sanktsioone, kuid Vaidlustaja pole isegi püüdnud tõendada, et neid sanktsioone rakendati seetõttu, et Kolmas isik oleks oluliselt või pidevalt rikkunud eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulist tingimust või hankelepingle olulisi tingimusi [---] (RHS § 95 lg 4 p 8), või, et Hankija ei saanud aktsepteerida pakkuja poolt heastamiseks ette võetud abinõusid. Vaidlustaja süüdistab Hankijat, et selle põhjendused (17.02.2025 otsuses nr 5-1/7159-1 ja Protokolli) Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmiseks RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel on väga üldsõnalised, kuid tema enda põhjendused selle kohta, miks Hankija oleks pidanud Kolmanda isiku RHS § 95 lg 4 p-i 8 alusel kõrvaldama, piirduvad väitega, et Hankija seisukohad pole asjakohased.

18. Vaidlustuskomisjon möönab, et Hankija põhjendused 17.02.2025 otsuses nr 5-1/7159-1 ja/või Protokolli oleksid võinud olla üksikasjalikumad, kuid leiab, et tegu oli siiski pakkuja (Kolmas isik) suhtes tehtud positiivse otsusega, mida Hankija väga üksikasjalikult põhjendama ei pidanudki. Samas ei ole Hankija põhjendamiskohustust täiesti täitmata jätnud ja eelkõige Protokolli on näha, mida Hankija oma kaalutusotsuse tegemisel arvestas:

- 1) Kolmas isik on viimase 3 aasta jooksul enne Riigihanke avaldamisest sõlminud 94 hanke- ja raamlepingut, millest 6 hankelepingu rikkumise puhul on kohaldatud sanktsioone;
- 2) Selgituskirjas on toodud rikkumiste selgitused nelja lepingu rikkumise kohta ja pakkuja ise leiab, et need ei olnud olulised rikkumised või oli rikkuja hankija;
- 3) Kolmas isik kirjeldas ka meetmeid, mis ta on kasutusele võtnud, et tõendada oma usaldusväärsust;
- 4) kuna ülejäänud kahe lepingu rikkumiste põhjused olid samad, mis teiste lepingute puhul, siis hankija ei pidanud oluliseks eraldi küsida selgitust ja mis meetmeid pakkuja on kasutusele võtnud, et rikkumisi vältida. Hankija hindas pakkuja kirjeldatud meetmeid, mis ta on kasutusele võtnud ja leidis, et Kolmas isik tõendas oma usaldusväärsust kõigi lepingu rikkumiste kohta;
- 5) õiguskaitsevahendeid on küll rikkumiste tõttu rakendatud, kuid Hankija ei saa väita, et need olid olulised või pidevad hankelepingu oluliste tingimuste rikkumised.
- 6) kogumis Hankija ei kahtle Kolmanda isiku võimekuses tulevast hankelepingu täita. Hankija leiab, et pakkuja kõrvaldamine hankemenetlusest kuue eelneva rikkumise tõttu ei ole proportsionaalne.

19. Protokolli ei nähtu, kas ja kuidas on Hankija kontrollinud Kolmanda isiku Selgituskirjas nimetatud riigihangete viitenumbritega 200418, 207779, 215643 ja 254910 tulemusel sõlmitud hankelepingle täitmisega seoses kohaldatud sanktsioonide rakendamise asjaolusid mujalt kui Selgituskirjast. Vaidlustuskomisjon kontrollis eelnimetatud asjaolusid RHR-ist ning leidis, et seal avaldatud andmed ei võimalda riigihangete viitenumbri 207779, 215643 ja 254910 puhul asuda seisukohale, et nende tulemusel sõlmitud hankelepingle täitmisel oleks Kolmas isik rikkunud oluliselt või pidevalt eelnevalt sõlmitud hankelepingu olulist tingimust või hankelepingle olulisi tingimusi, kuigi RHR-ist ilmneb, et sanktsioone rakendati. Seega ei saa nende hankelepingle puhul tõenäoliselt üldse tekkida küsimust Hankija kaalutusõiguse kohaldamise vajadusest, kuna puudub kinnitus, et RHS § 95 lg 4 p-i 8 koosseis oleks üldse täidetud. Siiski, isegi, kui koosseis oligi täidetud, oli Hankijal

kaalutusõiguse alusel igal juhul õigus asuda seisukohale, et Kolmanda isiku poolt tarvitusele võetud heastamismeetmetega on edaspidine oht hankelepingute mittenõuetekohaseks täitmiseks likvideeritud. Kuna vaidlus selle üle, kes ja millisel põhjusel lõpetas riigihanke viitenumbri 200418 tulemusel Kolmanda isiku ja Narva Linna Linnamajandusameti vahel sõlmitud hankelepingu, on kohtumenetluses, ei ole vaidlustuskomisjonil võimalik sellele hinnangut anda, kuid Hankijal oli õigus Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmisel arvestada seda, et Selgituskirjas tõi Kolmas isik välja tõendid selle kohta, et ta on võtnud kasutusele meetmeid oma usaldusväärsuse taastamiseks.

20. Vaidlustusmenetluses peavad menetlusosalised esitama tõendid või vähemalt põhjendused oma seisukohtade tõendamiseks. Vaidlustaja seda teinud pole, piirdudes üksnes väitega, et Hankija on teinud väära otsuse, et Kolmas isik on oma rikkumised heastanud ja tõestanud veenvalt, et on usaldusväärne ja suudab hankelepingut nõuetekohaselt täita.

Olles tutvunud RHR-i andmetega ja Selgituskirjaga mõõnab vaidlustuskomisjon, et esitatud andmetest tulenevalt võis Hankija mõistlikult kaalutledes järeldada, et Kolmanda isiku puhul ei esinenud RHS § 95 lg 4 p-is 8 nimetatud kõrvaldamise aluseid või isegi, kui need esinesid, oli Hankijal alust pidada Kolmanda isiku poolt tarvitusele võetud heastamisabinõusid piisavaks pakkuja vastu usalduse taastamiseks, mistõttu Hankija otsustas Kolmanda isiku hankemenetlusest kõrvaldamata jätta. Vaidlustaja ei ole millegagi tõendanud vastupidist.

21. Eeltoodust tulenevalt on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija otsus jätta Kolmas isik hankemenetlusest kõrvaldamata on tehtud Hankija kaalutusõiguse piires, kooskõlas RHS § 95 lg 4 p-iga 8, olulisi kaalutusvigu ei esine ning alused selle otsuse kehtetuks tunnistamiseks puuduvad.

22. Vaidlustaja taotleb ka Hankija 17.02.2025 otsuse nr 5-1/7159-1 kehtetuks tunnistamist osas, millega Kolmas isik kvalifitseeriti, samas ei ole Vaidlustaja esitanud ühtegi põhjendust, miks Hankija otsus Kolmanda isiku kvalifitseerimiseks on õigusvastane, ehk millisele kvalifitseerimise tingimusele ja miks Kolmas isik ei vasta. Vaidlustuskomisjon selgitab, et pakkuja kvalifitseerimise otsus ja kõrvaldamise (või kõrvaldamata jätmise) otsus tehakse erinevatel alustel ning üks ei saa automaatselt kaasa tuua teist. Seega isegi, kui Hankija otsus Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise kohta oleks õigusvastane (millega vaidlustuskomisjon käesolevas otsuses toodud põhjustel ei nõustu) ei tingi see Hankija otsuse kehtetuks tunnistamist, millega Kolmas isik kvalifitseeriti, sest Vaidlustaja ei ole toonud välja ühtegi kvalifitseerimise tingimust RHAD-is, millele Kolmas isik ei vastaks.

23. Kuna Vaidlustaja ei ole esitanud ühtegi põhjendust, miks Hankija otsus Kolmanda isiku kvalifitseerimiseks on õigusvastane, tuleb asuda seisukohale, et see otsus on kooskõlas RHS § 98 lg-ga 1 ning alused selle kehtetuks tunnistamiseks puuduvad.

Vaidlustusmenetluse kulud

24. Lähtudes sellest, et vaidlustus jääb RHS § 197 lg 1 p-i 4 alusel rahuldamata, kuuluvad vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg-d 3 ja 8.

24.1. Hankija on vaidlustusmenetluses märkinud, et Vaidlustaja on tasunud riigilõivu nõutust vähem - 640 eurot. Hankija eksib. On õige, et Vaidlustaja tasus 26.02.2025. a vaidlustuse esitamise eest riigilõivu 640 eurot, kuid vaidlustuskomisjon juhtis Vaidlustaja tähelepanu, et tulenevalt Riigihanke eeldatavast maksumusest tuleb tasuda riigilõivu 1280 eurot, mistõttu 28.02.2025. a tasus Vaidlustaja täiendavalt riigilõivu 640 eurot.

Seega on Vaidlustaja tasunud kokku riigilõivu 1280 eurot.

RHS § 198 lg 7 sätestab, et kui vaidlustuskomisjon vaatab vaidlustuse läbi kas või ühe vaidlustuses sisalduva nõude osas, ei kuulu tasutud riigilõiv riigilõivuseaduse alusel tagastamisele.

24.2. Hankija ei ole esitanud taotlust lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks.

24.3. Kolmas isik on esitanud tähtaegselt taotluse Kolmanda isiku lepinguliste esindajate kulude väljamõistmises kogusummas 1459 eurot, kokku 8,65 tunni õigusabi teenuse osutamise eest. Kolmanda isiku lepinguliste esindajate keskmine tunnitasu on 168,67 eurot. Vaidlustuskomisjon leiab, et asja keerukust ja materjalide mahukust silmas pidades on Kolmanda isiku lepinguliste esindajate kulud põhjendamatult suured. Vaidlustusasi on

harilikult lihtsam ning vähem mahukam. Vaidlustuskomisjoni hinnangul on vajalikud ja põhjendatud Kolmanda isiku lepinguliste esindajate kulud 6 töötunni ulatuses, seega 1012,02 eurot (käibemaksuta), mis tuleb Vaidlustajalt välja mõista.

24.4. Vaidlustaja kulud vaidlustusmenetluses jäävad Vaidlustaja kanda.

Taivo Kivistik
(allkirjastatud digitaalselt)